

13. seja Republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije

Pregled dveletnega dela in načrtov do 11. kongresa ZSS

V tej številki Sindikalnega poročevalca objavljamo program dela republiškega sveta ZSS v prihodnjem letu ter razpravo o poročilu republiškega sveta v pokongresnem obdobju. Uvodni referat predsednika republiškega sveta ZSS Marjana Orožna smo objavili v našem časniku prejšnji teden, v 49. številki Delavske enotnosti. V njem je predsednik slovenskih sindikatov ocenil sadove prizadevanj po zadnjem kongresu in opozoril na številna aktualna vprašanja našega družbenoekonomskega in političnega vsakdanjika ter opredelil odnos delavske organizacije do tistih življenjskih tem, ki zadevajo dolgoročni program gospodarske stabilizacije in politični sistem socialističnega samoupravljanja. Predvsem pa velja opozoriti na nekatere ovire uveljavljanja takšnega družbenoekonomskega položaja delavca v naši družbi, kot smo

zapisali v temeljnih družbenih listinah, kajti ob njih je predsednik RS ZSS nanizal tudi najpomembnejše naloge sindikalne organizacije.

Ker je bila to po dveh letih »obračunska« seja RS ZSS, so člani sveta soglasno ponovno izvolili za predsednika Marjana Orožna, za podpredsednico Francko Herga in za sekretarja Lojzeta Fortuno. Objavljamo pa tudi imena novih članov RS ZSS in njegovega predsedstva ter drugih organov.

Na 13. seji, ki je bila 13. decembra v mali dvorani skupščine SRS, so sprejeli tudi sklep o začetku priprav na 11. kongres ZSS, pobudo za spremembo in dopolnitev družbenega dogovora o skupnih osnovah za oblikovanje in delitev sredstev za osebne dohodke in skupno porabo v SR Sloveniji ter finančni načrt RS ZSS za prihodnje leto.

Akcijska usmeritev Zveze sindikatov Slovenije do 11. kongresa in naloge republiškega sveta v letu 1985

Akcijsko usmeritev Zveze sindikatov Slovenije do 11. kongresa in naloge republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije ter njegovih organov v letu 1985 narekujejo:

- gospodarskopolične razmere v družbi in organizacijah združenega dela;
- dolgoročni program gospodarske stabilizacije;
- razmere v organizacijah Zveze sindikatov Slovenije in njihova usposobljenost ter pripravljenost, da bi bile gonilna sila razvoja družbenogospodarskih odnosov socialističnega samoupravljanja ter demokratičnega reševanja vprašanj in sporov v odnosih v samoupravnem združenem delu.

Zato bo republiški svet ZSS s svojim delom in usmeritvami celotno organizacijo Zveze sindikatov ter vsa njena vodstva usmerjal k večji zavzetosti pri izpolnjevanju tistih nalog, od katerih je v prvi vrsti odvisno uveljavljanje samoupravnih pravic in izpolnjevanje obveznosti delavcev, njihovih neposrednih interesov, kakor tudi skupnih oziroma dolgoročnih interesov delavskega razreda in vseh delovnih ljudi.

Te prednostne naloge so:

- vprašanja uveljavljanja socialističnega samoupravnega družbenogospodarskega odnosa v razmerah gospodarske stabilizacije z vidika:
 - dograjevanja samoupravne organiziranosti in samoupravljanja v organizacijah združenega dela;
 - razpolaganja (odločanja) delavcev v tozidih s celotnim dohodkom (razmere in rezultati dela) v celotnem procesu reprodukcije (cene, gospodarski odnosi s tujino, naložbe, gospodarjenje z denarjem itd.);
 - pospeševanja združevanja dela in sredstev, sanacije in preustroja ozdov z izgubami (uresničevanje usmeritev, sprejetih na 12. seji republiškega sveta ZSS);
 - samoupravne delavske kontrole in drugih oblik varovanja samoupravnih družbenogospodarskih odnosov v razmerah družbene lastnine ter iz tega izhajajočih pravic in obveznosti delavca, člana Zveze sindikatov;
 - vloge delovnih skupnosti skupnih služb in poslovnih organov v organizacijah združenega dela;
 - družbenogospodarskega položaja delavcev v ozidih družbenih dejavnosti ter odnosov svobodne menjave dela.
- Uresničevanje politike ustavitve padanja realnega osebnega dohodka, pokojnin in nadomestil oziroma postopno povečanje njihove realne vrednosti v skladu z rezultati dela, zlasti z:
 - opredeljevanjem družbenogospodarske politike in razvoja v letnih, srednjeročnih in dolgoročnih načrtih ozdov, samoupravnih in družbenopolitičnih skupnosti;
 - krepitvijo ekonomske in socialne funkcije osebnega dohodka in uveljavljanjem z družbenimi dogovori in samoupravnimi sporazumi opredeljenih skupnih osnov za razporejanje dohodka ter delitev sredstev za osebne dohodke in skupno porabo;
 - zmanjševanjem stroškovne inflacije in rasti cen ter na tej osnovi povečevanjem proizvodnje in dohodka v prid osebnih dohodkov — upoštevanje pri delitvi prispevek k večjim rezultatom oziroma načelo za boljši rezultat večji osebni dohodek;
 - razporejanjem dohodka na podlagi analiz in ocen rezultatov gospodarjenja v ozidih ter njihovih primerjav po merilih iz dolgoročnega programa gospodarske stabilizacije in določil družbenih dogovorov in samoupravnih sporazumov.
- Dograditev sistema samoupravnega razporejanja in delitve dohodka, osebnih dohodkov in skupne porabe na skupnih osnovah z:

- uskladitvijo družbenega dogovora o skupnih osnovah za oblikovanje in delitev sredstev za osebne dohodke in skupno porabo SR Slovenije z družbenim dogovorom o skupnih osnovah in merilih samoupravnega urejanja odnosov pri pridobivanju in delitvi dohodka v SFRJ;

- uskladitvijo skupnih osnov, zapisanih v samoupravnih sporazumih dejavnosti z družbenim dogovorom v SR Sloveniji;
- dograjevanjem splošnih samoupravnih listin v temeljnih organizacijah združenega dela (in višjih oblik združevanja) in njihovim usklajevanjem s skupnimi osnovami v samoupravnih sporazumih dejavnosti oziroma družbenem dogovoru republike.

- Spremeniti je treba razmerja med obratovalnim in delovnim časom, in sicer s skrajševanjem delovnega časa delavcev in podaljševanjem obratovalnega časa strojev in naprav z vidika:

- povečevanja dohodka z racionalnejšo izrabo proizvodnih sredstev;

- zaposlovanja novih generacij in produktivnejše zaposlitve že zaposlenih delavcev;

- razmerja med tehnološkim razvojem in zaposlovanjem;

- večje varnosti ter boljšega počutja pri delu (zlasti izmen-skem) in odpravljanja vzrokov številnih nesreč pri delu ter velikega deleža invalidnosti.

- Oceniti je potrebno vlogo in odgovornost sindikata pri uveljavljanju dogovorjenih meril kadrovske politike z vidika:

- pomena kadrovske rešitve v organizacijah združenega dela in družbi za spreminjanje razmer;

- povezanosti kadrovske z razvojno politiko ter krepitve družbenogospodarskega položaja delavca;

- vloge in odgovornosti osnovnih in občinskih organizacij pri kadrovske odločitvah;

- usposabljanja najširšega kroga delavcev za samoupravljanje in delo v delegatskem sistemu.

- Idejnopolično, kadrovske in organizacijske je treba okrepiti osnovne organizacije in druge oblike sindikalne organiziranosti v združenem delu ter družbenopolitičnih skupnostih za:

- uveljavljanje funkcije sindikalne organizacije pri samoupravnem odločanju, družbenem dogovarjanju in samoupravnem sporazumevanju;

- razvijanje notranjih odnosov in organiziranosti za doseganje višje stopnje delitve dela ter združevanje dela in sredstev;

- izpolnjevanje nalog v sistemu samoupravljanja v združenem delu, družbenopolitičnih in samoupravnih interesnih skupnostih ter v sistemu družbene samozaščite, v sistemu obveščanja ter pri ohranjanju in obujanju izročil delavskega gibanja.

- Priprave na 11. kongres Zveze sindikatov Slovenije, zlasti z:

- opredelitvijo temeljne vsebinske usmeritve 11. kongresa, ki naj temelji na listinah Uveljavljanje socialističnega samoupravnega družbenogospodarskega odnosa v razmerah gospodarske stabilizacije in ustvarjalno delo — največja vrednota človeka in njegova vloga v nadaljnjih prizadevanjih za osvoboditev dela;

- nadaljnjo demokratizacijo kadrovske priprave — evidentiranje in izbor možnih kandidatov za vsa vodstva, od osnovne organizacije do republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije in sveta Zveze sindikatov Jugoslavije;

- takšno organizacijo predkongresnih priprav in s potekom priprav, da bi bilo težišče kongresa na sklepanju o predloženih dokumentih, ne pa na razpravi o njih, kar naj bi omogočilo, da bi bil po vsebini intenzivnejši, po času pa krajši.

- Spremljati je treba uveljavljanje usmeritev in predlogov za urejanje posameznih, za delavce pomembnih vprašanj, sprejetih v republiškem svetu Zveze sindikatov Slovenije ter sindikatih de-

lavcev dejavnosti v letu 1984 oziroma celotnem pokongresnem obdobju:

- v zborih združenega dela, skupščinah samoupravnih interesnih skupnosti, skupščinah bank, gospodarski zbornici in drugih samoupravnih organizacijah in skupnostih ter samoupravnih organih v organizacijah združenega dela;

- v občinskih in osnovnih organizacijah ter v različnih oblikah sindikalne organiziranosti v asociacijah združenega dela;

- v Zvezi sindikatov Jugoslavije in njenih telesih.

S povratno informacijo o dosežkih je treba prihajati med člane Zveze sindikatov Slovenije.

II.

Predsedstvo republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije je zadolženo, da na podlagi teh usmeritev izdela in sprejme operativni načrt svojega dela in dela republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije (oziroma pripravlja gradiva, analize, ocene ter predloge za stališča, sklepe in ugotovitve v delovni skupnosti oziroma posameznih drugih za to zadolženih ustanovah ali posameznikov) in sicer po četrletjih.

Predsedstvo republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije je dolžno delati tako, da bi bili predlogi in stališča republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije upoštevani:

- v temeljnih delegacijah za skupščine družbenopolitičnih skupnosti in samoupravnih interesnih skupnosti;

- v zboru združenega dela, samoupravnih interesnih skupnostih, v Socialistični zvezi delovnega ljudstva kot fronti;

- v občinskih, medobčinskih in mestnih svetih Zveze sindikatov ter v sindikatih dejavnosti;

- v svetu Zveze sindikatov Jugoslavije in njegovih telesih.

Iz razprave

Janez Cigler: Samoupravna in sindikalna organiziranost

Razporejeni dohodek v revirjih se je v 9 mesecih v primerjavi z enakim obdobjem lani povečal za dobro polovico. Delež sredstev iz dohodka za skupno in splošno porabo se je zmanjšal, kar velja tudi za del čistih osebnih dohodkov, delež za akumulacijo in druge obveznosti iz dohodka pa se je povečal. Zanje je v celoti še vedno značilno veliko povečanje — indeks je 162, kar 40 % obveznosti pa pride na obresti za posojila — indeks je celo 203. In če temu dodamo še obveznosti glede trajnih obratnih sredstev, potem imamo jasno določeno delo, področje, na katerem moramo delati, to je v prvi vrsti finančno konsolidirati gospodarstvo. Gospodarske težave so tudi v občinah sprožile razmišljanje, da je del teh težav posledica neustrezne samoupravne organiziranosti. Tudi pri nas nastajajo ekonomske utemeljitve za ukinitve nekaterih temeljnih organizacij. Letos je bila na republiški ravni samoupravno dogovorjena organiziranost premogovnikov rjavega premoga Slovenije izpeljana tako, da imamo v vsaki družbenopolitični skupnosti po eno temeljno organizacijo, kar pomeni, da smo od 11 temeljnih organizacij v revirjih ustanovili le tri temeljne organizacije. O manj temeljnih organizacijah razmišljamo na glas še v Cementarni Trbovlje, SGP Beton Zagorje in tudi druge.

Sindikati smo bili preveč osamljeni tudi pri uveljavljanju sistema delitve, pravzaprav edini vpeti v to, kot da gre zgolj za politično, ne pa tudi za strokovno nalogo. To lahko potrdijo tudi predstavniki sindikata dejavnosti na osnovi pri-

stopov k panožnim sporazumom in po programu sprejemanja internih listin, ki ga zvečine prenašajo v naslednje leto. Za lažje vključevanje sindikata v to poenostavljeno organiziranje podpiramo prizadevanja, da bi pri republiškem svetu Zveze sindikatov ustanovili ustrezni strokovni službi, ki bi nam bili v podporo pri strokovnem tehtanju rešitev glede samoupravne organiziranosti in sistema delitve. Predlagamo tudi dopolnitev četrtega poglavja statuta Zveze sindikatov, in sicer, da v 38. členu, prvi odstavek, izpustimo besedo praviloma, v 39. členu, tretji odstavek, pa bolj konkretiziramo organiziranje delavcev v tozidih z večjim številom delovnih enot in zaposlenih. Statutarni komisiji predlagamo, da do 11. kongresa pripravi ustrezne spremembe. To utemeljujemo z naslednjim: v tozidu Rjavi premož Zagorje smo prej imeli štiri osnovne organizacije, ker so bile štiri temeljne organizacije. Zdaj imamo eno temeljno organizacijo in eno osnovno organizacijo Zveze sindikatov s tisoč zaposlenimi, ki delajo v treh, dveh ali eni izmen, pa tudi prostorsko so ločeni: separacija, kovinska, elektro delavnica itn.

Veronika Pavlin: Marsikje se dobesedno otepajo strokovnjakov

V kočevski občini veliko ozdov nima načrtov zaposlovanja. To je še vedno obdelano sila površno, v nekaj stvkih, letnih, srednjeročnih in dolgoročnih načrtih razvoja. Čeprav je že davno jasno, da ozd lahko išče svojo prihodnost v razvoju znanosti, se še vedno dobesedno otepajo strokovnjakov.

Kljub navedenemu pa beležimo v občini letos pri zaposlovanju in številu iskalcev zaposlitev razmeroma ugodno stanje. Konec junija je bilo pri skupnosti za zaposlovanje prijavljenih 173 iskalcev zaposlitve ali 32 odstotkov manj kot konec leta 1983. Med iskalci je 85 ali 63,9 odstotka žensk, mladih do 26. leta starosti pa 70 ali 52,6 odstotka. Njihovi poklici ne ustrezajo povsem delom in nalogam ozdov, zato prihaja do

III.

Seje republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije v prvem četrletju leta 1985

Na sejah republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije bomo do konca marca 1985 obravnavali:

- ugotovitve in izkušnje, ki izhajajo iz dela Zveze sindikatov Slovenije pri ocenjevanju rezultatov gospodarjenja v letu 1984 in pri sprejemanju družbenih načrtov, samoupravnih sporazumov in družbenih dogovorov za samoupravno urejanje določenih vprašanj razvojne politike;

- izhodišča in smernice Zveze sindikatov Slovenije za podaljševanje obratovalnega časa in skrajševanje delovnega časa delavcev v organizacijah združenega dela;

- dopolnitve in spremembe družbenega dogovora o skupnih osnovah za oblikovanje in delitev sredstev za osebne dohodke in skupno porabo;

- izhodišča za družbeno dogovarjanje o natančnejših merilih za organiziranje temeljnih organizacij in delovnih organizacij v skladu z zakonom o združenem delu na podlagi analize sedanje samoupravne organiziranosti združenega dela in ob doslednem upoštevanju zakona o združenem delu;

- naloge sindikatov v pripravah na volitve za skupščine družbenopolitičnih in samoupravnih interesnih skupnosti, povezane z oceno dela delegacij in delegatov Zveze sindikatov Slovenije v skupščinskem sistemu ter samoupravnih interesnih skupnostih.

IV.

Sprejete usmeritve za delo republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije in njegovih teles so obvezujoča podlaga za načrtovanje vsebine, obsega in organizacije dela delovne skupnosti republiškega sveta ZSS in za njegovo finančno ovrednotenje.

neskladja. Samo delovni organizaciji Trikon in Tekstilana bi takoj potrebovali najmanj po 20 delavk v proizvodnji, pa jih žal že dalj časa zamašča. Sicer pa nam že podatek, da je zadovoljenih le 70 % potreb, pove več kot dovolj.

V kočevski občini imamo samoupravni sporazum o zdravstvenem varstvu. Toda pri njegovem uveljavljanju prihaja do najrazličnejših težav, ki jih povečuje še dejstvo, da marsikatera organizacija združenega dela ni uskladila svojih samoupravnih listin s sporazumom. Vprašljive so tudi revalorizacije osnov za nadomestila za čas bolniškega staleža delavcev, ki so dalj časa v tem staležu. Nadomestila bi morali hitreje usklajevati, saj vemo, kako hitro padajo realni osebni dohodki, in da večmesečni bolniški stalež za marsikaterega delavca pomeni še resne probleme. Menimo, da o participaciji ne bi posebej razpravljali, kar pa ne pomeni bistvene prvine socialne politike.

Bistveni poudarek bi moral veljati boljši povezanosti ozdov in zdravstvenih ustanov. O tem govorimo že vrsto let, sadov pa žal še ni. Večino problemov na področju zdravstvenega varstva, to je: medicina dela, periodični zdravstveni pregledi, čakalna doba, velik odstotek bolniškega staleža in drugo, lahko rešimo le na omenjeni način. Seveda bi bilo potrebno več dobre volje v zdravstvenem domu in tudi v ozdih.

Ivanka Klopčič: Stališča prevečkrat neodzivno obležijo v predalih

Strnitev zares številnih dejavnosti Zveze sindikatov Slovenije v pokongresnem obdobju nam vsiljuje vtis, da smo sindikalni aktivisti, naši organi in zveze opravili veliko dela in se ukvarjali s številnimi življenjsko pomembnimi stvarmi, ki so bodisi naša stalna naloga bodisi jih prinašajo dogajanja v družbeni skupnosti. Naša prizadevanja so veljala družbeno dogovorjenim ciljem in prav z vidika njihovega doseganja je smiselno ocenjevati njihovo vrednost in torej našo uspešnost.

Primerjanje bivanjsko občutenih in količinsko izmerljivih dosežkov nam daje nelagodno občutek, da naša organizacija in mi v njej kot dejavni člani nismo zadosti učinkoviti, ne zmoremo se dovolj uspešno postavljati po robu nepravilnostim v družbenem okolju in bistveno vplivati na spreminjanje škodljivih stanj in teženj v temeljnih sestavinah našega družbenega, družbeno-gospodarskega obstoja in razvoja. Ali je to forumsko oblikovanje stališč, ki jih pošiljamo osnovnim organizacijam, kjer prevečkrat neodzivno obležijo v predalih, ali je to aktivistično, pogosto brez strokovno obdelanih alternativno predlaganih rešitev, ukvarjanje z različnimi pojavi, ali pa je malodušje med delavci že tolikšno, da se na tovrstne nedvomno dobro opredeljene pobude in hotenja ne odzivajo dejavno, ker svoje delo občutijo kot vse bolj odtujeno vrednoto, ki jo lahko vse manj upravljajo. Vzroki tudi ne morejo biti v premajhnem številu profesionalnih sindikalnih delavcev, saj se je število zaposlenih v družbenopolitičnih organizacijah od leta 1972 do leta 1982 povečevalo za 26% na leto in Zveza sindikatov (mislim vse organe v njej) najbrž ni kakšna izjema.

Povečalo se je tudi število organov in seveda aktivistov, za katere smo uvedli posebne oblike družbenopolitičnega izobraževanja. To ocenjevanje nas naravno sili k razmišljanju, kakšne oblike in načine dela izbirati, kako se organizirati, da bi kot organizacija slovenskih sindikatov bolj udeleževali resnična, zdajšnja in prihodnja hotenja oziroma interese svojega članstva. Izmed obilice nalog bi morali izluščiti nekaj poglobitvenih, jih operacionalizirati in dosledno uveljavljati v vseh okoljih. Kot eno izmed njih opredeljujem delo in vrednotenje le-tega, v smislu doseganja proizvodnega zaposlovanja nezaposlenih in odpravljanju nezadostne nezaposlenosti, seveda s težnjo k bolj vrednotenemu, dobremu, ustvarjalnemu delu ob hkratnem odpravljanju lažne solidarnosti, zmanjševanju zaščite slabega in neodgovornega dela, tako na nižjih kot na višjih ravneh; ter opuščanja nepotrebnih zapletenih, birokratsko povzročenih opravil. Z družbenim priznavanjem cene bolj ustvarjalnega, torej zahtevnega dela moramo zahtevati večjo motiviranost zanj. V kadrovski politiki imamo šibko izkoriščenost proizvodjalnih sredstev, šibko izkoriščenost kadrovskih potencialov, prevelik delež ljudi v neracionalno organiziranem upravljalnem aparatu in zelo pocenjeno ustvarjalno znanje itd.

Mihael Žilavec: Sistem delitve osebnih dohodkov je lahko cokla razvoju

V Litostroju že nekaj let ne beležimo več bega iz proizvodnje v režijo. Vse kaže, da je proizvodno delo nagrajeno v ustreznem razmerju do neproizvodnega. Podobno ugotavljamo tudi v marsikateri drugi organizaciji združenega dela, ponekod so zaradi poenostavitve zašli celo v drugo skrajnost — razvrednotenje strokovnega dela zunaj neposredne proizvodnje. Vendar pa na zvezni in tudi republiški ravni pogostoma razpravljajo o boljšem in ustreznem vrednotenju proizvodnega dela. Zato gre zamejiti predlagateljem strokovnih podlag družbenega kataloga del in nalog, katerih nosilec je sindikat, da so se temu v celoti izognili, saj od naštetih tipičnih del v katalogu ni niti enega iz proizvodnega dela.

Dobre izkušnje imamo z vplivom rasti osebnih dohodkov na motiviranost delavcev za izpolnjevanje proizvodnega načrta. V razmerah individualne proizvodnje, naložbene opreme z dolgi cikli proizvodnje cikloma načrtujemo in povečujemo osebne dohodke tudi glede na pričakovane, ne pa le dejanske dosežke in obenem izpo-

stavljamo obveze za izpolnitev načrtov. Pri tem dosegamo uspehe.

Vsak sistem delitve je kot eden najobčutljivejših pod vplivom vseh tistih dejavnikov, ki tako ali drugače vplivajo na osebni dohodek delavcev. Tako gre oživiljanje teženj po uravnilovki brez dvoma pripisati upadanju realnega osebnega dohodka, ko zaradi zavarovanja eksistence delavcev z najslabšimi osebnimi dohodki prevlada delitev po solidarnosti in vzajemnosti nad delitvijo po delu in sicer najpogostejše z dodatki in dodatnimi izplačili.

V našem sistemu delitve osebnega dohodka zagotavljamo veliko diferenciacijo osebnih dohodkov znotraj vrst del in nalog, pri čemer segajo ta razmerja pri proizvodnih delih tudi od 1 do 4, to se pravi od 20.000 dinarjev do 90.000 dinarjev, pač odvisno od učinkovitosti ter zahtevnosti del. Kadar celovito razčlenjujemo razmerja med najvišjimi in najnižjimi povprečnimi osebnimi dohodki, ugotavljamo manjša razmerja. To nikakor ne izvirja iz neakčne uravnilovke, temveč je posledica visoke stopnje skupinskega opravljanja nalog pri značilni proizvodnji zelo zahtevne strojne opreme. V takih razmerah je raziskovanje po osebnem učinku manjše, bistveno pomembnejši pa je del, ki izhaja iz skupnega učinka skupinskega dela. Ta sistem torej spodbuja skupinsko delo in ga pri delitvenih razmerjih uporabljajo tudi podobni proizvajalci strojne opreme, zlasti v državah razvitega gospodarstva.

Ob zunanjih vplivih, denimo pogojih pridobivanja dohodka in gospodarjenja, imamo pogosto opraviti s tem, da razvoj posameznih prvin nagrajevanja v določenem obdobju, tudi zaradi vplivov v organizaciji združenega dela, zaide v slepo ulico, ko ne dosegamo zastavljenih usmeritev in ciljev. Ugotavljamo, da je za to pogosto kriva odvisnost sistema delitve od drugih sistemov v organizaciji združenega dela. Izkazalo se je namreč, da sistem delitve ni ločen sistem, pač pa se lahko razvija skladno z razvojem drugih, denimo sistemov, npr. organiziranja, načrtovanja, dohodkovnih odnosov itd. Z neupoštevanjem tega namreč ostanemo samoupravni akti le pobožna želja na papirju in daleč od vsakdanje prakse.

Jože Stegne: Razgibali smo tudi druge

Letošnjo jesen smo razgibali pripravljanje planskih listin, tako da lahko trdimo, da smo ga marsikje premaknili z mrtve točke. Poskrbeli smo za to, da bomo poslej dajali večjo veljavo boljši in večji ekonomičnosti gospodarjenja, da bomo bolj pazili na stroške, na potrebo po stalnem preverjanju samoupravne organiziranosti, na nujno potrebo po večji dohodkovni povezanosti med organizacijami združenega dela. Reči moram, da se spreminja tudi odnos do nagrajevanja, zlasti do proizvodnega, ustvarjalnega dela, da skupne osnove samoupravnih sporazumov dejavnosti vgrajujemo v samoupravne listine, čeprav se srečujemo z odpori. Delni vzrok zanje je po našem prepričanju tudi to, da se ponekod v ta prizadevanja premalo vključujejo druge družbenopolitične organizacije, zbornice ter izvršni sveti občin. Zato bi bilo prav, da tudi na današnji seji republiškega sveta povemo vsem, ki gledajo z nezaupanjem na to naše konkretno prizadevanje, da bi se pri tem vedli kar se da odgovorno, ne samo zato, ker smo jo zastavili v republiškem svetu, ampak zato, ker ugotavljamo, da delavci naše delo podpirajo. Sindikalni politični aktiv mi je naročil, naj povem, da jih vznemirja tisti del poročila o varnosti železniškega prometa, ki govori, da naj bi sredstva interesne skupnosti za železniški promet v celoti usmerili v razvoj železnic. Pravijo, da bi to pomenilo zastoj v razvoju luške infra-

strukture, obenem pa odstopanja od že opredeljene in večkrat potrjene politike nujnega in hitrejšega razvoja čezmorskega tranzitnega sistema. Delavci Luke trdijo, da ne gre za neusklajen razvoj luških in železniških zmogljivosti, kot je zapisano v gradivu, da pa lahko in moramo resnično govoriti o neustrezni mehanizaciji in zastareli nakladalno-razkladalni mehanizaciji železnice, kar velja tudi za luške nakladalne in razkladalne zmogljivosti, ki so veliko veliko manjše od zmogljivosti konkurenčnih evropskih pristanišč. Zavzeti se je treba, da bi bila čimprej dorečena in usklajena dinamika gradnje avto cest v Sloveniji, torej tudi na Primorskem, ki v sredstvih javnega obveščanja brez potrebe polemizirajo, se smešimo pred sosedi in ustvarjamo v javnosti občutek, kot da se nismo sposobni dogovoriti, ali bomo speljali cesto v Sežano ali v Koper.

Janez Železnik: Več skrbi izobraževanju

Letos dela kar 34 občinskih sindikalnih političnih šol po dokaj enotnem programu, za katere smo se dogovorili, saj delamo danes v Zvezi sindikatov po 6 dogovorjenih programih. V te šole je vključenih kar 48 občinskih sindikalnih organizacij, to pomeni, da imamo sindikalne šole za dve ali več občinskih organizacij. Žal pa ponekod nimamo nič, rekel bi čisto nič. Te organizacije poznamo. Mislim, da si je treba zamisliti, kajti opraviti imamo, rekel bi, s polpismenimi ljudmi. Tudi v naših sindikalnih okoljih bo treba odpraviti take pomisleke, to je pomisleke, ki so povezani tudi s tehnokratskimi misljenji, češ, da se za politično delo ni potrebno usposabljanje. In še dve stvari moramo posebej omeniti: usposabljanje predsednikov delavskih svetov in delovodij. Tem bi rad rekel: v zadnjem obdobju smo dosti storili za usposabljanje predsednikov in članov izvršnih odborov. Zveza komunistov usposablja sekretarje osnovnih organizacij Zveze komunistov. Zelo zelo malo pa imamo stikov s predsedniki delavskih svetov, torej s tistimi nosilci samoupravnih organov, ki so marsikdaj prepuščeni samemu sebi, ali pa tudi različnim drugim interesom in le-tim pogosto podlegajo.

Franc Kolarič: Tam, kjer imajo težje razmere, bolje delajo

Delo sindikata v sedanjih gospodarskih razmerah ni lahko, saj večina delavcev pričakuje od naše organizacije več, kot dejansko storimo. To še posebej velja za pravičnejše pogoje gospodarjenja in pravičnejše razporejanje dohodka. Zato lahko trdim, da je sedanje delo sindikata odvisno predvsem od:

- pogojev gospodarjenja, ki jih postavlja družba, da bi podaljšala obstoj tistim, ki so delali neodgovorno in ki se še neodgovorno vedejo,

- od razvitosti samoupravnih odnosov, ki so tudi v neposredni zvezi s prvim, in od medsebojnih odnosov, ki so posledica dela družbenopolitičnih organizacij, poštenih odločitev samoupravnih organov, in

- od pripravljenosti in sposobnosti vodilnih in vodstvenih delavcev za snovanje in opravljanje dogovorjenih dejavnosti, ki so usmerjene na nenehno povečevanje odgovornosti ter odpravljanje slabosti na vseh področjih v ozidi, pri čemer je še posebno pomembno pravočasno obveščanje delavcev o morebitnih težavah in uspehih.

Večina OO ZS si je po javni obravnavi programa gospodarske stabilizacije začrtala svoje delo in zahtevala od strokovnih služb, da predložijo ukrepe za večjo učinkovitost ozdov, da bi delavcem s tem zagotovili ustrezen in trajnejši gmotni položaj.

To so bile predvsem tiste OO ZS, katerih ozdi so delali v težjih gospodarskih razmerah, medtem ko so OO ZS v okoljih, kjer so bile gospodarske razmere boljše, bile na področju gospodarjenja manj dejavne.

Glede nagajevanja smo se zedinili, da bi ga koreniteje spremenili, vendar nam je to zvečine ostalo nedorečeno. Nekaj si še obetamo od panožnih samoupravnih sporazumov, ki so v zadnji fazi sprejemanja in usklajevanja z ustreznimi listinami, toda kljub temu bo ostalo še precej dela. Drugo, kar omenjam s tega področja, se nanaša na učinke prikazovanja osebnih dohodkov v izplačilnih listih. Le-ta je v večini primerov tako »učeno« prikazan, da je za dosti delavcev nerazumljiv in jih s tem ne pridobivamo za boljšo kakovost, za prihranke pri energiji, surovinah in podobno.

Volitve in imenovanja

● Republiški svet je ponovno izvolil Marjana Orožna za predsednika, Francko Herga za podpredsednico in Lojzeta Fortuno za sekretarja.

● Namesto članov, ki jih je prej razrešil, je RS ZSS izvolil: za člane RS ZSS — Marino Bohinc, Bojana Trkaja, Sandija Bartola, Janeza Fica, Pavla Paleta, Ivana Pišlarja, Arno Njari in Marico Tonič;

za člane predsedstva — Marino Bohinc, Ivana Pišlarja in Franca Kralja.

● Za člana sveta za vprašanja uveljavljanja socialističnih samoupravnih družbenoekonomskih odnosov je imenoval Franca Dularja in Ljubico Jugovič.

● Za člane sveta za vprašanja uresničevanja vloge sindikatov v političnem sistemu socialističnega samoupravljanja je imenoval Romana Juriča, Marijo Medved, Staneta Laznika in Vlada Broljha.

● Za člana sveta za vprašanja delovnih in življenjskih razmer je imenoval Braneta Florjanča in Danico Fegic.

● Za člana sveta za vprašanja izobraževanja, znanosti in kulture je imenoval Anteja Marjančiča in Damjana Dittricha.

● Za člane sveta za vprašanja delitve po delu in rezultatih dela je imenoval Jožeta Lukšiča, Branka Kranjčeca, Emo Jurkošek in Ivana Kukoviča.

● Za člana sveta za vprašanja uresničevanja dolgoročnega programa gospodarske stabilizacije je imenoval Boruta Meha.

● Za člane sveta za tradicije delavskega gibanja je imenoval Staneta Polajnerja, Jožeta Peterkoča, Vero Bergoč, Staneta Otoničarja in Marjana Beričiča.

● Za člana odbora za kadrovska vprašanja je imenoval Marijo Dobričević in Cirila Ureka.

● Za člane odbora za mednarodno dejavnost je imenoval Vilija Pahorja, Darka Kristana in Franja Krsnika.

● Za člana odbora za inventivno dejavnost je imenoval Adolfa Matka.

● Za člana odbora za družbenopolitično izobraževanje in usposabljanje je imenoval Ano Šolar in Štefana Temlina.

● Za članico komisije za finančno-materialno poslovanje je imenoval Zvonko Cesar.

● Za člana odbora za SLO in DS je imenoval Janeza Kamnika.

Stojan Stojčevski: Delavci odri-njeni od odločanja o razširjeni re-produkciji

Priznati moramo, da je delavski razred danes odri-njen od resničnega odločanja o cenah, go-spodarskih odnosih s tujino, naložbah in o zdru-ževanju dela in sredstev. Gre za najpomemb-nejše sestavine razširjene reprodukcije, kjer beseda delavcev še zmeraj nima prave teže, ne odločilnega pomena. Poglejte: sprejeli smo zakon o družbenem nadzoru cen, o katerem mi-slim, da je dobra osnova za to, da se okrepi vloga delavcev pri odločanju o cenah in s tem ob krepitvi ekonomske funkcije osebnih dohodkov vendarle ustavimo tudi padanje realnih osebnih dohodkov. Mislim, da bi morali v sindikatu začeti razpravljati o trajni vlogi delavca na področju cen; o njegovi vlogi kot proizvajalca, ki zna takoj, ko je predlagana podražitev vprašati, kako bo ta »njegova« cena vplivala na gospodarjenje tistih delavcev, ki potrebujejo njihove izdelke ali stori-tve; za delavca v vlogi porabnika in za delavca kot nosilca gospodarske stabilizacije.

Prav tako moramo v sindikatih nameniti več pozornosti združevanju dela in sredstev na enotnem jugoslovanskem gospodarskem pro-storu. Gre za to, da to vendarle dobi odločilne vloge, kar sicer poudarjamo, v resnici pa se pre-počasi uveljavlja.

In končno: naložbeno porabo moramo posta-viti na nove osnove in pri tem upoštevati, da se moramo v mnogo večji meri vključevati v med-narodno delitev dela. Mnogo bolj preudarni mo-ramo biti pri naložbah in poskrbeti predvsem za to, da se posodabljanje industrije začne uveljav-ljati kot normalna stvar v vsaki delovni skupno-sti. Brez tega ni izvoza, brez sodobne tehnologi-je, kakovosti in večje storilnosti se ne moremo uveljaviti na tujih trgih. Zato mislim, da upadanje naložb v Sloveniji ne more biti v interesu nobene druge republike.

Miša Sepe: Nimamo izgub, zato pa škandalozno slabe dohodke

Iz poročila je razvidno, da je republiški svet v preteklem obdobju največ pozornosti namenjal neposredni proizvodnji in težavam delovnih or-ganizacij v neposredni proizvodnji. Zato so najbrž zavoljo teh naših gospodarskih razmer bili razlogi. O tem ne razpravljam, opozarjam pa na stran 9, kjer je govor o dejstvu, da je bilo ve-liko pozornosti posvečene delovnim organizaci-jam z izgubo, veliko pa tudi tistim delovnim or-ganizacijam v družbenih dejavnostih, ki izgube nimamo, ker je pač ne smemo imeti. Na leto namreč dobimo toliko denarja, kolikor ga lahko porabimo in da moramo svoj program izpeljati s tem denarjem, posledica pa so škandalozno slabi osebni dohodki. Da ne bi govorili o prete-klem obdobju, predlagam, da je v usmeritvah dopolnitev, da se bo republiški svet posvetil tudi svobodni menjavi dela, samoupravnim intere-snim skupnostim in drugemu. Predlagam tudi, da v usmeritvah ne napišemo le, da se bomo potegovali za ustavitev padanja realnih osebnih dohodkov, pač pa tudi to, da se bomo potegovali za izravnano neupravičenih in res že čisto nera-zumnih razlik med dejavnostmi.

Zora Račelj: Ne plačujejo nam zdravstvenih storitev

V Univerzitetnem kliničnem centru imamo že več let stabilizacijski program za skrajševanje ležalne dobe, racionalno porabo zdravil in po-trošnega materiala, zmanjševanje oskrbnih dni, racionalno diagnostiko, zmanjševanje števila ponovnih specialističnih pregledov. S tem načr-tom dosegamo uspehe, saj smo letos v 9 mese-cih skrajšali ležalno dobo za 1,5 % — ta se krajša že štiri leta, imamo 0,8 % manj oskrbnih

dni, 1,4 odstotka več bolnikov, ki so bili prvič pregledani, ponovni pregledi pa so se zmanjšali za 8,6 %. Dopolnilno delo je žgoče vprašanje v zdravstvu; glede na leto 1982 se je zmanjšalo za 19,4 %. Ker smo lahko revalorizirali cene, sta imela po 9 mesecih letos izgube samo še dva tozda. To je vse lepo in prav. Kljub temu pa še vedno imamo težave. Med njimi so predvsem slabi osebni dohodki, čeprav danes, vsaj v UKC, osebni dohodek ni več taka postavka v dohod-ku, kot je bil pred leti, ko smo dajali 70 % za osebne dohodke in 30 % za materialne stroške. Ker so se slednji močno povečali, dajemo letos 71 % zanje in samo še 29 % za osebne dohod-ke. Seveda smo letos trikrat povečali osebne dohodke tako, da so bili v prvih 9 mesecih večji za 21,5 %, povprečje, ki ga je prej povedal tov. predsednik, tudi za zdravstvo, pa nam seveda nič ne pove, kajti izobrazbena raven pri nas je dokaj visoka. Celo 300 delavcev od 7.000, ki so zaposleni v Kliničnem centru, ima manj kot 15.000 dinarjev osebnega dohodka, tako da so morali dati več točk najnižje ocenjeni skupini, da ima vsaj 16.500 dinarjev osebnega dohodka. V UKC je še vedno približno socialno ogroženih 200 delavcev, socialno podporo pa odklanjajo. Zato se bomo morali še naprej, kot je bilo nekaj-krat omenjeno v poročilu, boriti, da bi se lahko vsak delavec z družbeno potrebnim delom za-gotavljal socialno in materialno varnost. V UKC si prizadevamo, da bi bil najmanjši osebni do-hodek 20.000 dinarjev, kar bi bilo možno, če bi dobili plačane vse storitve. Namreč, naredimo dovolj, samo vseh storitev nimamo plačanih.

Ilda Avšič: Zaskrbljujoče je, če sin-dikat nima besede

Zdi se mi, če upoštevamo tisto, kar že vemo in kar smo danes slišali o ocenah delegatskih sistemov, o tem, kako smo zadovoljni s politično klimo v naših OO. Menim, da je ta naloga, ki smo jo zapisali v točki 8, zelo pomembna in če nimam napačnih predstav, trdim tudi, da če bi jo dobro izpeljali, bi lahko kaj hitro v naslednjem letu že imeli takšne dobre učinke. Na različnih ravneh, na katerih se kot sindikalni delavci sre-čujemo s članstvom, slišimo trditve, ki bi jih zelo poenostavljeno strnili tako, da dobršen del čla-nov meni, da ni več prave pripravljenosti, da so nekateri ljudje omagali pred težavami, da govo-rijo o apatičnosti, o pasivnosti, da s dostikrat ču-tijo nemočne, da precejkrat niso videli učinka svojega dela in podobno. Če vzamemo, da je tako, in tudi je, saj taka mnenja slišimo ne samo v OO, ampak tudi na drugih sindikalnih ravneh — ne nazadnje smo pred kratkim, in sicer po zadnjem zasedanju zveznega sveta sindikatov lahko slišali, da je bil sindikat tu in tam šele na koncu poklican ali ga celo sploh ni bilo zraven, potem nas lahko take še bolj skrbijo, kot to ugo-tavlja višje telo sindikata. Članstvo nam očita, da če bi res spremljali, kako so upoštevani pred-logi in stališča sindikatov pri odločitvah o naj-pomembnejših zadevah, ki se zadevajo delav-cev, na vseh teh ravneh, ki so omenjeni v treh alineah točke 8, če bi uveljavljanje teh naših sta-lišč in predlogov tudi spremljali, bi videli, kje smo. Najbolj pa smo zanemarili povratno ob-veščanje, če sindikat ni prodrl s svojimi predlogi in stališči, s povratnim obveščanjem o tem, zakaj ni. Ne morem si kaj — in tov. Železnik naj mi ne zameri — da svojega mnenja ne bi pove-dala o nekaterih njegovih trditvah zastran pred-sednika delavskega sveta. Mislim, da ni tako nevoljni član sindikata, kot se je iz njegove razprave dalo razbrati, če poznamo načine ka-drovanja. Dobro veste, da je to človek, ki se je dokazal z zavzetim delom v domala vseh dru-žbenopolitičnih organizacijah, predvsem pa v sindikatu, ker sicer ga delavci ne bi podpirali. Vemo, kako jih volimo, zato mislim, da ni tako

nebojgli član, ki bi mu moral ne vem kako pomagati predsednik OO ZS, še zlasti če vemo, da je tudi on še zmeraj najbolj odgovoren član tiste OO ZS in da zvečine to tudi utemeljuje.

Štefan Kamin: Kdo hoče zriniti sindikat na obrobje

Smo delavska organizacija in doživljamo kritike. Kritizirajo nas delavci, češ da smo premalo učinkoviti, tehnokrati pa nas omalovažujejo in skušajo potisniti na rob družbenega dogajanja. Odgovor na vse to ni preprost. Naš nasprotnik je prikrit, ni dovolj očiten, oprijemljiv, skrit je celo v naši zavesti v malodušju, oportunizmu, predanju stihijnosti in samozadostnosti. Mislim, da smo v preteklem obdobju veliko delali, kritično pa bi povedal to, da smo se opredeljevali do nekaterih ukrepov gospodarske politike, ki so bili največkrat prikazani kot neogibni in sestavni del dogovorjene gospodarske politike, ustrezajoče zahtevam mednarodnega denarnega sklada, nismo pa uspeli zavzemati stališč do celovitosti posledic teh ukrepov gospodarske politike. Obenem nismo dovolj odločno računali na uskladitev, na to, da ni časa za samoupravljanje, da moramo iskati krajše poti. To ne velja samo za zadnja tri leta, tako je bilo vsa leta. Delavec je dejansko zelo malo ali nič odločal o pogojih za pridobivanje prihodka in zlasti o naložbah. Mnogim se zdi nepotrebno, da bi sindikat dajal soglasja z ukrepi gospodarske politike, kot so: naložbe, podražitve, zlasti energije, politike obrestnih mer, razpolaganje z devizami itd. Mora se po drugi strani zavzemati za večjo storilnost, boljše gospodarjenje, kar pomeni, da delavci naj delajo, z njegovim dohodkom pa naj gospodarijo drugi.

Boris Lipužič: Izobraževanje — kakovostni dejavnik razvoja

Predsednik je ob koncu svojega referata posebej omenil potrebo po stalnem posodabljanju znanja in dejal, da naj bi ena od temeljnih usmeritev kongresa veljala tudi vlogi ustvarjalnega dela kot človekovi največji vrednosti. V podkrepitev te predsednikove misli želim poudariti, da moramo ustvarjalnemu delu posvetiti pozornost tudi z vidika pridobivanja inovacijskega znanja; to je znanja, ki se hitro prenaša iz znanstvenih dognanj in izsledkov neposredno v izobraževanje. Žal smo s takim pridobivanjem znanja pri nas šele na začetku oziroma pri izobraževalni dejavnosti zvečine ne delamo tako. Izobraževanje mora postati tisti kakovostni dejavnik razvoja, ki bo vedno bolj vplival na ekonomsko učinkovitost, oziroma postaja znanje ena od ključnih prvin razvoja sodobnega industrijskega sveta. Gre torej za izziv izobraževanju v spremenjenih družbeno-gospodarskih in tehnoloških razmerah v razvitih državah, in sicer tako na Zahodu kot Vzhodu in ne glede na družbenopolitično ureditev.

Izobraževanje širših poklicnih profilov, kar naj omogoča večjo gibčnost pri izpopolnjevanju in pridobivanju novih znanj ter pri kvalifikacijah v stalnem izobraževanju, izobraževanje za prvi poklic, ki naj omogoči zaposlitev in hkrati omogoča pridobivati večjo strokovnost, pri delu, in sicer ob delu in iz njega, ko se menjavajo obdobja dela, izobraževanje.

Na podlagi izkušenj bodo nedvomno potrebne izpolnitve usmerjenega izobraževanja, kar smo ob konkretnih vprašanjih poudarjali na sejah predsedstva in republiškega sveta. Da bi dosegli ustrezno kakovost skupne vzgojnoizobrazbene osnove, da bi dosegli večjo elastičnost pri pridobivanju znanja, ustrežnejše razmerje med strokovno in splošno izobrazbo, je potreben ustrežnejši delež sodobno zasnovanega praktičnega pouka v nekaterih usmeritvah usmerjenega izobraževanja, saj ugotavljamo, da ni dovolj ustrezen.

Inge Krunic: Beneficirana doba v tekstilni industriji

V današnji razpravi bi se želela dotakniti drugega dela druge točke našega programa oziroma smernic. Najprej bi vam želela povedati, da v tekstilni industriji, kjer sem zaposlena, v okviru republiškega odbora in tudi zveznega odbora za to področje tečejo prizadevanja za beneficiranje določenih del v tekstilni industriji, ki so seveda takega značaja, da jih tudi s posodabljanjem tehnologije ne bomo mogli toliko olajšati, da bi ne škodila delavčevemu zdravju. No, mi smo na 3. konferenci Zveze sindikatov Slovenije sklenili, da se bo republiški svet Zveze sindikata vključeval v ta prizadevanja in skušal pomagati pri postopku. Zadeva je prišla daleč, saj že imamo elaborat (izdelal ga je niški Inštitut za zaščito na radu), vendar je komisija pri SPIZ ugotovila, da ne ustreza našim razmeram, slovenskim razmeram skratka ga zavrača. Torej smo tako dogovorjeni, da bi za slovenske razmere pripravili dodaten aneks, ki bi vključeval delovne razmere v tekstilni industriji v naši republiki. Moja želja pa je bila danes taka, da če tudi so ta prizadevanja prešla na zvezno raven, se naj republiški odbor Zveze sindikata ne oddaljuje od tega vprašanja, pač pa naj ga zapiše v svoj delovni načrt za naslednje obdobje.

Stane Žunič: Pri sanaciji IMV od besed k dejanjem

Nimam namena ocenjevati celotne problematike, saj je bolj in manj znana. Gre predvsem za neopredeljen sanacijski načrt, neurejene odnose med IMV in Renaultom, kadrovske in finančne težave, slabe osebne dohodke in celo vrsto drugih stvari. Zavedamo se, da gre za celosten problem, ki ni enostaven in lahko rešljiv. Pomagajo v finančnih strokovnih ustanovah, izvršni svet, Gospodarska zbornica, Ljubljanska banka itd., vključeni so organi in organizacije ZS, od osnovnih organizacij v sami delovni organizaciji, koordinacijskega odbora občinskega sveta ZS, RSS delavcev kovinske in elektro industrije, medobčinskega sveta in RS ZSS ter posebnega koordinacijskega telesa.

Vsa ta prizadevanja v sindikatih so bila usmerjena na združevanje sredstev za pokrivanje izgub v regiji in republiki, usklajevanje najrazličnejših interesov in na iskanje ustreznih rešitev in usmeritev.

Za politično delo v delovni skupnosti so bili doseženi določeni premiki, ki jih v preteklosti nismo bili navajeni v tej delovni skupnosti. Ti se kažejo predvsem v večji tehnološki in delovni disciplini, izpopolnjevanju organiziranosti in boljših samoupravnih odnosih pri formiranju in kadrovski krepitevi, čeprav ta še ni zadovoljliva in ni dobra. Gre za premike delavcev, predvsem režijskih v proizvodnjo, in delo ob prostih sobotah ter za odpovedovanja, delovne skupnosti. To nedvomno potrjuje, da je v tej delovni skupnosti določena pripravljenost in da se zavedajo tega, da bodo vsekakor morali urejati zadeve in nositi breme in sicer ne glede na vrsto in obliko sanacijskega ukrepa.

Delovna skupnost in širša družbenopolitična skupnost se zavedata, da bo največje breme nosila sama delovna organizacija, ne glede na to, kakšna bo odločitev. Vendar pa moramo le dojeti, da dolenski prostor tega problema ni sposoben rešiti. Cimprej je treba sprejeti najustreznejše sanacijske programe, ki bodo zagotavljali dolgoročno ozdravitev ekonomskega položaja v tem kolektivu.

Janez Peršin: Ustavili smo padanje realnih osebnih dohodkov

Pri delitvi osebnih dohodkov smo si v kamniški občini prizadevali doseči takšen dohodek, da bi osebni dohodki zadržali svojo realno vred-

nost. Za obdobje od januarja do septembra 1984 smo dosegli, da je realna vrednost osebnih dohodkov padla le še za 0,9 odstotka, tako da na osnovi zadnjega trimesečja lahko predvidimo, da bodo realni osebni dohodki v letu 1984 enaki lanskim, torej da bomo ustavili padanje realnih osebnih dohodkov. Pri samem urejanju delitve osebnih dohodkov je še vedno največ težav in nejasnosti zastran minulega dela. Večina organizacij združenega dela za ta del osebnih dohodkov kot edino merilo uporablja lestvico od 0 do 12 odstotkov sindikalne liste. Ne moremo trditi, da je to posledica lagodnosti v organizacijah združenega dela; gotovo je bistveni vzrok za tako stanje nejasnost, nedorečenost zakonskih in drugih določil. Več kot dve tretjini vprašanih organizacij združenega dela pri delitvi sredstev za osebne dohodke upošteva tudi stalnost delavcev. Ravno pri delitvi osebnih dohodkov na osnovi minulega dela so delavci veliko pričakovali od panožnih sporazumov, čeprav je jasno, da tudi ti ne morejo dati za vse veljavni receptov. Panožne sporazume so že obravnavali v večini nad 80 % organizacij združenega dela in jih bodo, razen v dveh primerih, tudi v kratkem sprejeli. V več kot polovici organizacij združenega dela imajo nekaj oblik stimulativnega nagrajevanja, v večini proizvodnih organizacij pa tudi delovne normative, večnoma količinske. V zadnjih dveh letih smo v glavnem izpolnili zahtevo, da je treba bolje nagraditi delo v težjih razmerah. Še vedno pa zaostrajamo pri boljšem nagrajevanju ustvarjalnega dela. Počasi napredek je viden pri nagrajevanju inovacij, drugo ustvarjalno delo pa še le prevečkrat štejejo za bolj ali manj nepotrebno nujnost.

Marija Murn: Tegobe večizmen-skega dela

Želela bi spregovoriti o delovnih razmerah, v katerih delajo delavci, in o možnostih za njihovo izboljšanje. Kadar začnemo govoriti, kako izboljšati delovne razmere, imamo vedno pred očmi predvsem potreben denar. Veliko stvari je še vedno takšnih, ki bi jih bilo možno spremeniti z malo denarja pa z veliko volje, te pa nam marsikdaj zmanjkuje. Zadovoljni smo, če dosežemo lepe poslovne uspehe, drugo pa puščamo oziroma delamo po starem, ker smo tako že navajeni. Na primer nočno delo — ne samo ženske, temveč sploh. Jasno je, da bo v sedanjih razmerah težko vztrajati pri zmanjševanju nočnega dela žensk. Sama delam v treh imenah že več kot 25 let in vem, kako je delati ponoči, ko večina ljudi spi. Zato bi želela povedati svoje mnenje. Storit moramo vse za to, da bi bilo za delavce v tem času čimbolj poskrbljeno. Moralo bi biti bolj poskrbljeno kot v dnevnih izmenah, pa ni vedno. Marsikje še ni toplega obroka. Ne trdim, da je to povsod; ponekod je to zelo dobro urejeno. Tudi v drugi in tretji izmeni bi morali delati strokovni delavci, ne pa samo dopolndne, čeprav jih je ponekod po tovarnah kar preveč. Takrat, ko ga potrebuješ popoldne ali ponoči, ga pa ni. Prav gotovo bi s tem dosegli boljše delovne rezultate, predvsem pa večjo delovno disciplino, ki nam je povsod manjka. Pri nas smo dosegli tudi to, da ni zaporedja v izmenah — dopolndne, popoldne in ponoči, temveč da preide iz nočno v popoldansko, kar je za počutje delavca veliko boljše. Torej lažje prilagajanje bioritma. Menim pa, da bi morali v Zvezi sindikatov Slovenije biti nosilci ugotavljanja, kakšne posledice bi imela menjava izmen na daljši čas, ne tedensko, kot je zdaj.

Franček Ribič: Inovacije ključni dejavnik razvoja

Poročilo republiškega sveta za obdobje po X. kongresu obravnava tudi naloge pri inventivni dejavnosti v sklopu pridobivanja dohodka in

samoupravnega odločanja delavcev. Republiški svet Zveze sindikatov je kot podpisnik družbenega dogovora o inovacijah iz leta 1977 izpolnjeval velik del svojih nalog. Opozoril bi rad zlasti, da smo v tem obdobju uspeli doseči, da imajo v večini organizacij združenega dela ustrezne samoupravne listine o tem področju in tudi usklajene z zakonom o varovanju izumov in tehničnih izboljšav.

Naj ne bo preveč kritično mnenje, da smo v mnogih okoljih zaradi dolgoletnega opiranja na uvoz tuje tehnologije in zapostavljanja lastnega znanja zaostali tudi pri izpopolnjevanju načina delovanja, usmerjanja in organiziranja množične inventivne dejavnosti. Mnoge organizacije združenega dela so ostale pri pojmovanju, da je inoviranje stvar in pravica delavca, ne pa da je to ključni dejavnik razvoja proizvodjalnih sil. Doseženo v letu 1983 nam kljub temu daje stvarno osnovo za razmišljanja o hitrejšem napredku na tem področju. Menimo, da je od več kot 7000 inovacijskih predlogov, bilo sprejetih več kot 5000 in da so k čistemu dohodku gospodarstva prispevali okoli 1,5 milijarde dinarjev.

Franč Kralj: OOZS različno delajo

Osnovne organizacije Zveze sindikatov v občini Litija so sodelovale pri pripravi in sprejemu letnih planskih listin organizacij združenega dela in v občini. V organizacijah združenega dela so poleg tega spremljale tudi, kako izpolnjujejo stabilizacijski program, s katerim so se prilagajali stanju, in ga naglo bolj konkretizirajo, in bile tudi nosilke nalog. Osnovne organizacije Zveze sindikatov so v vseh organizacijah združenega dela za uveljavljanje kvalitetnih dejavnosti gospodarjenja, za racionalno poslovanje z zmanjšanjem proizvodnih stroškov, razbremenjevanje gospodarstva in zmanjševanja neproizvodne režije na vseh ravneh. Na sadove gospodarjenja, ki so jih organizacije redno obravnavale ob zaključnem in periodičnem obračunu, so v veliki meri vplivale tudi neugodne gospodarske razmere v družbi. Ob zaostrenih gospodarskih razmerah so organizacije združenega dela v občini v prvih devetih mesecih tega leta dosegle lepe poslovne uspehe. Nobena organizacija združenega dela za to obdobje ni prikazala izgube.

Pavla Peitler: Nekateri ne (objektivno) težave pri uveljavljanju delegatskega sistema

Osvetliti želim nekatere dejanske težave v zvezi z uveljavljanjem delegatskega sistema. Za primer bom navedla naš TOZD Upravljanje in vzdrževanje prog Maribor, to pa velja tudi za tovrstne organizacije v prometu in zvezah ter v gradbeništvu, gostinstvu, trgovini, turizmu itd.; skratka povsod, kjer imajo svoje delovne ali organizacijske enote v drugih občinah v Sloveniji, drugod po Jugoslaviji in celo v tujini. Torej v tozdu smo na zadnjih volitvah leta 1982 (podobno pa že tudi v preteklih dveh obdobjih) v 13 organizacijskih enotah, ki imajo svoje sedeže na območju 10 občin, izvolili pet delegacij, za zboro združenega dela ter 9 združenih delegacij v skupščine samoupravnih interesnih skupnosti. Mimogrede naj omenim, da posebnih delegacij nismo mogli izvoliti, ker nismo imeli dovolj delegatov. Izvoljenih je bilo 138 delegatov, in sicer med 480 delavci, kar pomeni, da v našem tozdu opravlja delegatsko dolžnost že skoraj vsak tretji delavec. S tem pa na žalost še zdaleč nismo izpolnili sila pomembnega načela, da moramo za delegate izvoliti najboljše, in sploh naj, naj delavce. Kar samo po sebi se vsiljuje vprašanje, kako v organizacijski enoti, ki šteje nekaj več kot 30 delavcev, najti 20 delavcev, ki imajo lastnosti pravega delegata, da pri tem odmislim tudi socialno sestavo (mladino, ženske itd.). Prav se razumimo: naši delavci so sicer z večine pridni delavci, vendar zares najboljše smo dejansko pritegnili že v prejšnjih dveh obdobjih, obremenili pa smo jih tudi z drugimi dolžnostmi.

Zorko Dežjot: Končno se spreminja odnos do hrane v morju

Štirideset let bo minilo, ko smo Slovenci prišli do morja. V tem času smo zatrjevali, da smo tudi pomorski narod. Čeprav smo dobili to neizmerno vodno bogastvo, lahko ugotavljamo, da nismo naredili vsega, da bi to bogastvo tudi ustrezno izkoriščali. Kako naj to dosežemo, ugotovimo že, če si ogledamo, kako to počno v Španiji, Italiji in Franciji, kjer se dobro zavedajo, da so morske beljakovine najcenejše. V povojnem času so prav v teh deželah namenili posebno skrb tej branži in seveda tudi podporo, za katero pa smo delavci v Jugoslaviji prikrajšani,

posebej pa smo bili prikrajšani ribiči oziroma delavci te branže v Slovenskem primorju. O tem, kako je to v drugih deželah, naj povem samo to, da sta bila v omenjenih deželah ulov in poraba rib daleč večja kot v naši deželi, da je bil ulov 20-krat večji v primerjavi z našim in poraba 3 do 9-krat večja. No, skrb za razvoj ribištva smo šele pred kratkim podružbili in ji namenili nekaj družbene podpore. Dolgo smo potrebovali delavci v tej branži, kot tudi družbenopolitični delavci in v občini in na obali, da je naše stalno vztrajno ponavljanje in opozarjanje, da moramo naše največje vodno področje boljše izkoriščati, da je prišlo do širšega slovenskega ušesa ter da je ta branža prišla v naše razvojne liste. Poudariti moramo, da smo končno z družbeno podporo postopno prišli tudi k dejanjem in da smo posodobili polovico ladjevja. Danes je to šele začetek, ki pa nam je že zdaj omogočil celo podvojiti dosedanje vlogo.

Milena Jurič: Oblikovanje sredstev za osebne dohodke in njihovo delitev

Letni dogovori o uveljavljanju družbene usmeritve pri razporejanju dohodka v preteklih letih so še povečali razlike v družbenoekonomskem položaju ozdov, ki niso izhajali zmeraj iz boljših plodov dela in poslovanja, ker smo gradili preveč na indeksih. Takšno spremljanje uveljavljanja dogovora je dopuščalo oblikovanje in razporejanje inflacijskega dohodka za splošno, skupno in osebno porabo v mnogih primerih neodvisno od kvalitativnih dejavnikov proizvodnje. Pri delitvi po delu in rezultatih dela so se v mnogih ozidih prilagajali tem možnostim pretežno z linearnim povečevanjem sredstev za osebne dohodke, tako že načrtovanju kot pri delitvi, ker je ta oblika najbolj enostavna in neboleča za vodstvene delavce. Sistemi vsebujejo destimulativne prvne v tistih ozidih, ki dosegajo velik dohodek. V ozidih, ki poslujejo z motnjami oziroma na robu donosnosti, pa z nestrokovnim prijemom delajo naši organizaciji veliko škodo. Sklepi predsedstva RS ZSS so zelo jasno opredelili nalogo Zveze sindikatov pri delitvi po delu in rezultatih dela, zato se zastavlja vprašanje o odgovornosti po klicnih funkcionarjev, ki zagovarjajo občinske koristi in hotenja oziroma podpirajo nestrokovne prijeme pri urejanju tega področja, kar zelo škoduje Zvezi sindikatov.

Finančni načrt RS ZSS za leto 1985

	Znesek	Indeks
Prihodki skupaj	420.000.000	130
sindikalna članarina	386.000.000	130
drugi prihodki	34.000.000	121
Odhodki skupaj	420.000.000	130
za funkcionalno dejavnost	173.390.000	130
sredstva za delovno skupnost	109.980.000	130
sklad skupne porabe	11.400.000	128
davki in prispevki	35.200.000	130
nadomestila in solidarnost, podpore	500.000	125
amortizacija	7.500.000	—
večnamenski sklad	69.000.000	115
sredstva za razporeditev po ZR	13.030.000	

Iz obrazložitve

Finančni načrt je sestavljen na podlagi programa dela RS ZSS in njegovih organov v letu 1985. Vanj so zajeti tudi republiški odbori sindikatov dejavnosti in medobčinski sveti Zveze sindikatov ter delovna skupnost.

Podlaga za načrt prihodkov so osebni dohodki sindikalnega članstva v letošnjem letu, povečani za 30 odstotkov. Drugi prihodki bodo doseženi s storitvami v Sindikalnem izobraževalnem centru v Radovljici, z družbeno prehrano in s storitvami Raziskovalnega centra za samoupravljanje.

Od načrtovanih prihodkov bo šlo 41 % za funkcionalno dejavnost. Povečanje postavk glede na oceno letošnje realizacije upošteva zlasti predvidene podražitve v letu 1985. Za osebne dohodke voljenih in imenovanih funkcionarjev je namenjenih 30 odstotkov več sredstev kot v letošnjem letu.

Sredstva, ki so načrtovana kot dohodek delovne skupnosti pomenijo 39 odstotkov načrtovanih odhodkov. Všteta so tudi sredstva za zaposlene pri medobčinskih svetih ZSS. Dejanski dohodek delovne skupnosti bo odvisen od samoupravnega sporazuma o razmerjih med RS ZSS in delovno skupnostjo in od izpolnjevanja delovnega načrta.

V večnamenski sklad je razporejenih 16 odstotkov celotnega prihodka RS ZSS. Izdatki iz tega sklada so predvideni za posebne namene, ki ne sodijo med funkcionalne stroške RS ZSS. Tako je predvideno za sofinanciranje občinskih svetov ZSS 8.600.000 dinarjev (126), sofinanciranje Delavske enotnosti 24.700.000 (128), sofinanciranje raziskovalnih programov 5.640.000 (130), sofinanciranje akcij v sodelovanju z drugimi družbenopolitičnimi organizacijami 8.085.000 dinarjev (113), sredstva za kongres pa bodo razporejena z zaključnim računom.

Odbor za pripravo 11. kongresa Zveze sindikatov Slovenije je imenovan

Priprave začeti takoj

Enajsti kongres ZSS bo 21. in 22. marca 1986 v Ljubljani. Pripravil ga bo odbor, ki ga sestavljajo: Marjan Orožen — predsednik, Francka Herga, Lojze Fortuna, Miro Gošnik, Vinko Kovačič, Ivan Kramer, Boris Lipužič, Brane Mišič, Marija Pukl, Drago Seliger, Jože Sintič, Dušan Gačnik, Franc Hribar, Ivan Torkar, Branko Smole, Jože Stegne, Jože Šketa, Franc Ribič in Davorin Gregorič. Odbor je zadolžen za vsebinske, organizacijske in kadrovske priprave. RS ZSS in njegovo predsedstvo bosta usmerjala in spremljala priprave. V odboru bo delalo pet komisij, in sicer:

- za poročilo (predsednik Miro Gošnik)
- za resolucijo (predsednica Francka Herga)
- za organiziranost, kadrovska in statutarne vprašanja (predsednik Lojze Fortuna)
- za stike z javnostjo (predsednik Drago Seliger)
- za organizacijske priprave (predsednik Vinko Kovačič).

Odbor bo pripravil osnutke kongresnih listin že v prvi polovici leta 1985 in tako omogočil članstvu ustvarjalno vlogo pri oblikovanju resolucije, statutarne spremembe in poročila.

Kongres bo obravnaval:

- uveljavljanje socialističnih samoupravnih družbenogospodarskih odnosov v razmerah gospodarske stabilizacije;
 - vlogo ustvarjalnega dela kot človekove največje vrednote pri osvoboditvi dela;
 - usposabljanje Zveze sindikatov za naloge v združenem delu in delegatskih odnosih.
- To bi naj bile tudi tri komisije, v katerih bo potekal kongres.

Lojze Fortuna je takole utemeljil vsebino priprave: »Smo v prelomnem obdobju, ko smo dolžni postaviti v ospredje razvoj proizvodnih sil za obdobje tretje industrijske revolucije in v prehodu h konkretizaciji opredeljenih razvojnih ciljev. V tem okviru se povečuje tudi odgovornost Zveze sindikatov za zagotovitev vključevanja

v svetovni tehnološko-tehnični in znanstveni razvoj, saj postaja znanje in njegova ustvarjalna uporaba temeljni dejavnik družbenega napredka. S tega vidika moramo obravnavati tudi vprašanja nadaljnjega razvoja proizvodnih sil, vrednote in cilje našega socialističnega samoupravnega sistema, in to z vidika celotnega gospodarskega, socialnega in kulturnega razvoja ter odnosov med ljudmi.

Ob tem pa ne bi smeli zanemariti vrednostne strategije razvoja, zlasti ne kakovosti, cilja ter smisla življenja in dela v socialistični samoupravni družbi. Razvijati in določiti moramo zlasti razvojne potrebe, ki ustrezajo človekovemu bistvu in naravi, ter postaviti v ospredje ustvarjalno delo, s katerim se človek potrjuje, dokazuje svojo pripadnost kolektivu ter osvobaja delo in sebe. S tega vidika je potrebno usmerjati tudi gospodarski razvoj, razvoj proizvodnih sil, tehnologijo in organizacijo dela, kajti od tega je odvisna osvoboditev dela tudi v delovnem procesu.

Naša temeljna usmeritev pri pripravi in oblikovanju kongresnih usmeritev mora veljati utrjevanju spoznanja, da naš politični sistem socialističnega samoupravljanja raste iz samoupravnih družbenogospodarskih temeljev in da je njegovo uresničevanje odločilno povezano s krepitvijo položaja delavca v temeljni organizaciji združenega dela in krajevni skupnosti.«

Pobuda za spremembo in dopolnitev družbenega dogovora o skupnih osnovah za oblikovanje in delitev sredstev za osebne dohodke in skupno porabo v SR Sloveniji

V predloženem družbenem dogovoru o skupnih osnovah in merilih za samoupravno urejanje odnosov pri pridobivanju in delitvi dohodka v SFRJ je v 45. členu zapisano določilo, s katerim se udeleženci obvezujejo, da bodo v šestih mesecih po sprejemu zveznega družbenega dogovora v družbenih dogovorih republik in pokrajin podrobneje razčlenili osnove in merila za pridobivanje, razporejanje in delitev dohodka ter delitev sredstev za osebne dohodke. Ne glede na to določilo smo v republiškem svetu ZSS ob uveljavljanju delitve po delu in rezultatih dela ugotavljali, da je potrebno družbeni dogovor o skupnih osnovah za oblikovanje in delitev sredstev za osebne dohodke in skupno porabo v SR Sloveniji (Uradni list SRS št. 1/81) dopolniti.

Sprejeti so samoupravni sporazumi o skupnih osnovah in nekaterih izhodiščih razporejanja dohodka, čistega dohodka in delitev sredstev za osebne dohodke, v katerih so obdelana določila družbenega dogovora in usmeritve dolgoročnega programa gospodarske stabilizacije. Z uveljavljanjem samoupravnih sporazumov dejavnosti uresničujemo prvo fazo sporazumevanja in dogovarjanja zastran politike dohodka.

Republiškem ZSS predlagamo, da: da pobudo za spremembo in dopolnitev družbenega dogovora o skupnih osnovah za oblikovanje in delitev sredstev za osebne dohodke in skupno porabo v SR Sloveniji in jo pošlje vsem udeležencem družbenega dogovora v republiki.

Menimo, da je potrebno pri usklajevanju družbenega dogovora z določili zveznega družbenega dogovora in zlasti pri njegovi dopolnitvi

ter konkretizaciji dati poudarek naslednjim področjem:

- načrtovanju in pridobivanju dohodka,
- identifikaciji pogojev za ugotavljanje ter obračunavanje dohodka pod izjemnimi ugodnostmi,
- uveljavljanju in uporabi kazalnikov kot objektiviziranih meril za razporejanje in delitev dohodka na porabo in akumulacijo,
- uveljavitvi ekonomske in socialne funkcije osebnega dohodka in zato opredelitvi družbeni instrumentarij za ugotavljanje vrednosti reprodukcije delavčeve sposobnosti za enoto enostavnega dela v odvisnosti od ravni družbene produktivnosti dela in normalnih rezultatov dela,
- osnovam in merilom za ugotavljanje učinkov minulega dela ter osnovam in merilom za prisvajanje osebnih dohodkov od minulega dela,
- dograjevanju informacijskega sistema za spremljanje razporejanja in delitve dohodka, čistega dohodka ter sredstev za osebne dohodke.

Utemeljitev

Družbeni dogovor o skupnih osnovah za oblikovanje in delitev sredstev za osebne dohodke in skupno porabo v SR Sloveniji smo sprejeli na II. konferenci ZSS leta 1980. Udeleženci tega družbenega dogovora so še: izvršni svet skupščine SR Slovenije in Gospodarska zbornica Slovenije. Po sprejemu družbenega dogovora je bila v družbi sprejeta vrsta sistemskih in družbenih usmeritev. Sprejeti so bili zakon o razširjeni reprodukciji in minulem delu, separati komisije zveznih družbenih svetov za vprašanja go-

spodarske stabilizacije, sklepni del dolgoročnega programa stabilizacije in pripravljen predlog za zvezni družbeni dogovor. V SR Sloveniji smo sprejeli strokovne podlage, ki izhajajo iz družbenega dogovora, kot podlaga za pripravo samoupravnih sporazumov dejavnosti in samoupravnih sporazumov o skupnih osnovah in merilih za razporejanje in delitev dohodka, čistega dohodka ter delitev sredstev za osebne dohodke.

Delitev po delu in rezultatih dela mora prispevati svoj delež h gospodarski stabilizaciji, k preseganju skupinske lastninskega vedenja, hitrejšemu združevanju dela in sredstev in motiviranosti delavcev za boljše gospodarjenje z družbenimi sredstvi in upravljanje le-teh. Stabilizacijski program močno poudarja družbeni značaj dohodka in zahteva, da delavci kot subjekti odločanja odločajo o pogojih in rezultatih svojega dela. Od uspešnosti upravljanja družbenih sredstev, nenehnega povečevanja dohodka, njegove porabe in razpolaganja z njim so odvisni nadaljnji materialni vzpon družbe, potrjevanje in hitrejši razvijanje samoupravljanja. Zato morata delitev in razporejanje dohodka pospeševati njegovo nenehno rast in s tem tudi rast življenjske ravni delavcev.

Subjekti odločanja morajo pri razpolaganju z dohodkom slediti objektivnim zakonitostim, ki izhajajo iz družbenega značaja sredstev in iz blagovne proizvodnje. To odločanje ne sme biti poljubno. Zato bodo v družbenem dogovoru opredeljene objektivizirane skupne osnove in merila, ki jih bodo delavci v organizacijah združenega dela konkretizirali v splošnih samoupravnih listinah.